

Eindrapport Financial Audit

Controlejaar 2023

5 november 2024

Inhoudsopgave

Management samenvatting	2
Overzicht Controleverschillen.....	4
1. Administratie & Verslaglegging	5
2. Inkopen	9
3. Aanbesteden	11
4. Betalingsorganisatie	13
5. Human Resources (HR)	14
6. Verstrekte Subsidies en Bijdragen	15
7. Belastingen en Heffingen.....	18
8. Sociale uitkeringen	19
9. Wmo/ Jeugd	21
10. Vastgoed.....	26
11. Grondexploitatie & Erfpacht.....	28
12. Verkoop & Facturatie.....	30
13. Ontvangen Subsidies & Bijdragen	31
14. Treasury.....	33
15. IT General Controls (ITGC)	34

Management samenvatting

Op 30 april 2024 is de eindrapportage FA voor het controlejaar 2024 vastgesteld. In deze rapportage is aangegeven dat de controle 2023 nog niet was afgerond. De controle op de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) en het externe onderzoek naar mogelijke fraude bij Stadsontwikkeling waren nog onder handen. Bij bevindingen uit nog deze nog lopende controles moet de eindrapportage van FA hierop geactualiseerd worden. De wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke rapportage uit april 2024 zijn in deze versie in rood en geel gearceerd opgenomen en staan op pagina 2, 4, 5, 7, 23 en 24.

Het controlejaar 2023 is het eerste controlejaar waarbij de rechtmatigheidsverantwoording is ingevoerd. Ondanks dat het formele wetgevingstraject nog niet is afgerond geeft de externe accountant dit jaar voor het eerst een oordeel af over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken.

Het totaal aan rechtmatigheidsfouten komt uit op € 104,7 mln, 2,15% ten opzichte van de verantwoordingsgrens. Het overgrote deel van deze fouten, € 85,1 mln wordt veroorzaakt door aanbestedingsfouten, waaronder de aanbestedingsfout van het contract van de wijkteams (€ 63,1 mln). Naast aanbesteden zitten de grootste fouten bij verstrekte subsidies (€ 6,2 mln) en de begrotingsrechtmatigheid (€ 9,6 mln). De fouten zijn voldoende toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Op basis van deze eerste formele rechtmatigheidsverantwoording zijn de wijzigingen in de werkzaamheden voor FA beperkt. Wel wordt blijvend aandacht gevraagd voor het rechtmatig handelen. Specifiek geldt dit voor aanbesteden. De fout is, los van de specifieke casussen, toegenomen met € 13,9 mln.

De totale fout op getrouwheid komt uit op € 26,9 mln, 0,55% van de goedkeuringstolerantie en een onzekerheid van € 31.5 mln.

Veel van de door FA uitgevoerde, reguliere controles zijn volgens planning afgewikkeld. De kwaliteit van de interne beheersing bij deze processen is gelijk of verbeterd en er zijn afspraken gemaakt voor aanlevering van de dossiers. Toch is het niet gelukt om de controle tijdig af te wikkelen. De voornaamste reden voor de vertraging lag in de extra werkzaamheden voor het conversiedossier Sorga, de uitloop van de controle van het GREX-dossier door de grondprijzenbrief en de toename en complexiteit van het aantal SiSa-regelingen. Het aantal SiSa-regelingen is toegenomen van 66 in 2022 naar 77 in 2023, waarvan 23 nieuwe regelingen. Voor een nadere duiding hiervan wordt verwezen naar pagina 26 (GREX) en pagina 29 (SiSa).

Net als in andere jaren wordt het steeds zichtbaarder dat essentiële kennis voor verantwoordingsvraagstukken onvoldoende geborgd is bij de clusters en BCO. Ondanks inspanningen binnen het concern om dit te verbeteren zien we nog beperkt effect hiervan. Enkele voorbeelden vanuit het controlejaar 2023 zijn:

- Het aantal doorgevoerde correcties na het afsluiten van de boekhouding in januari komt aanzienlijk hoger uit dan in 2022 (47 ten opzichte van 32). Dit hoge aantal geeft aan dat de administratie onvoldoende bij is en er nog te veel posten op basis van eigen analyse door het cluster en BCO, maar ook vanuit de controle van FA gecorrigeerd moeten worden nadat de boeken formeel gesloten zijn. Een goede analyse en voorstellen hoe dit aantal te verlagen is noodzakelijk om de druk op de controle door FA en PwC en daarmee de opleverdatum te verminderen.

- Bij verschillende dossiers zijn besluiten genomen of acties uitgevoerd gedurende het jaar zonder dat de effecten hiervan op de verantwoording in beeld zijn gebracht. Denk daarbij aan de grondprijzenbrief GREX. Door de vaststelling in de laatste raadsvergadering van het jaar was het reguliere afsluit- en controleproces niet meer realistisch en ontstond er druk op de planning bij FA en PwC.
Het effect van het besluit in juni 2022 tot het afschaffen van de vlaktax bij de GRJR (Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond) en het onvolledige conversiedossier Sorga worden pas na een constatering en vragen vanuit FA duidelijk bij het cluster, waarbij urgentie en eigenaarschap ook dan nog beperkt gevoeld wordt en het eerder een probleem van FA dan het cluster lijkt te zijn om dit op te lossen.
- Bij het uitvoeren van de correctieboekingen wordt steeds meer expertise en tijd gevraagd van FA voordat de boeking wordt doorgevoerd. Feitelijk moet deze kennis voldoende geborgd zijn binnen de clusters en BCO en moet FA alleen beoordelen of de fout uiteindelijk gecorrigeerd is.
- Bij verschillende SiSa dossiers, zeker bij een aantal complexere dossiers, ontbreekt de kennis bij de clusters en control om het dossier in één keer tijdig, volledig en juist opgeleverd te krijgen. Dossiers gaan hierdoor te vaak heen- en weer voordat tot een effectieve controle kan worden overgegaan.

Vooruitblik 2024

In de loop van 2023 is duidelijk geworden dat GREAT niet meer per 1 januari 2024 geïmplementeerd wordt maar per 1 januari 2025. FA is en blijft betrokken bij inrichtingsvraagstukken en bij de opzet van het conversiedossier. Zeker bij dit laatste dossier zal FA in de 2^e helft van 2024 voorbereidende werkzaamheden uitvoeren op proefconversies, zodat het definitief op te leveren dossier door het projectteam GREAT van voldoende kwaliteit is om hier in de controle op te kunnen steunen. Dit gebeurt in goede afstemming met het project GREAT en PwC.

Door dit uitstel zullen ook verschillende verbeteringen in de interne beheersing bij de clusters en de controle door FA later geïmplementeerd worden. De huidige controleaanpak zal dan ook nog een jaar langer gecontinueerd worden.

In 2024 wordt binnen het concern invulling gegeven aan "Kiezen voor Rotterdam". Een kleinere organisatie, die slagvaardig inspeelt op de actuele opgaven vanuit de stad. Vanuit FA wordt aandacht gevraagd om bij de keuzes expliciet het effect op de interne beheersing, maar zeker ook de verantwoording mee te nemen. De druk die nu reeds op de verantwoording en oplevering van de jaarstukken zit, zal verder toenemen, waarbij het risico is dat FA steeds meer als sluitstuk zal fungeren om te komen tot kwalitatief goede jaarstukken.

Het bij FA lopende visietraject 2025 wordt gecontinueerd, waarbij op onderdelen herijking in de ambitie zal plaatsvinden, passend binnen "Kiezen voor Rotterdam". Hierbij horen scherpere keuzes in de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen het cluster en control en de positie van FA als onafhankelijke auditafdeling. Maar ook door te investeren in tijd en middelen bij FA om de controle op een andere wijze in te richten. Voorbeelden hiervan zijn het opleiden/trainen van collega's zodat ze breder inzetbaar zijn, gebruik maken van data-analyse en RPA. Maar we zullen ook nog eens kritisch moeten kijken naar de hele keten vanaf het opstellen en aanleveren van controledossiers door het cluster aan FA tot de uiteindelijke afronding bij FA. Dit geldt voor bijna alle processen, waarbij de urgentie door de groei en complexiteit van de werkzaamheden in eerste instantie bij de SiSa-regelingen ligt.

Onafhankelijkheid

Bij het uitvoeren van onze (controle) werkzaamheden over 2023 zijn ons geen bedreigingen bekend ten aanzien van de onafhankelijkheid van de afdeling FA als geheel of van individuele personeelsleden, die van invloed zouden (kunnen) zijn op de in deze rapportage opgenomen bevindingen.

Overzicht Controleverschillen

In onderstaande tabel zijn de getrouwheids- en rechtmatigheidsfouten groter dan € 100k weergegeven en de onzekerheden en onduidelijkheden groter dan de rapportagegrens (2.435k). Eind maart is door de organisatie een correctieproces uitgevoerd voor het grootste deel van de herstelbare fouten (€ 120.896k). Na het correctieproces resteert een getrouwheidsfout van € 26.872k gelijk aan 0,55 % van de goedkeuringstolerantie en een onzekerheid van € 31.452k. De totale rechtmatigheidsfout bedraagt € 104.650k en het bedrag aan onduidelijkheden bij de rechtmatigheid van € 37.712k.

Proces	Getrouwheid vóór correctie	Getrouwheid ná correctie	Onzekerheid	Rechtmatigheid	Onduidelijkheid
1. Administratie & Verslaglegging (A&V)	84.893	13.006	21.867	10.983	-
2. Inkopen	4.652	3.902	-	-	-
3. Aanbesteden	-	-	-	85.068	-
4. Betalingsorganisatie	-	-	-	-	-
5. Human Resources (HR)	-	-	-	-	-
6. Verstrekte subsidies en bijdragen	7.607	5.320	-	6.210	10.429
7. Belastingen en heffingen	-	-	-	174	-
8. Sociale uitkeringen	-	-	-	223	-
9. Wmo/ Jeugd	4.463	771	9.585	1.992	27.283
10. Vastgoed	510	510	-	-	-
11. Grondexploitaties (inclusief Erfpacht)	31.683	-	-	-	-
12. Verkoop en Facturatie	-	-	-	-	-
13. Ontvangen subsidies en bijdragen	4.069	-	-	-	-
13. Ontvangen subsidies en bijdragen (SiSa)	9.891	3.362	-	-	-
14. Treasury	-	-	-	-	-
15. ITGC	-	-	-	-	-
Totaal	147.767	26.872	31.452	104.650	37.712

Bedragen in de tabel zijn x € 1.000

1. Administratie & Verslaglegging

De aanlevering van de balansdossiers en de controle is goed en over het algemeen tijdig verlopen. Evenals voorgaande jaren blijven de geconstateerde getrouwheidsfouten voor het correctieproces te hoog in zowel aantal als financiële omvang zodat een correctieperiode noodzakelijk is.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	84.893	13.006	Fout	10.983
Onzekerheid	21.867	21.867	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding 1: Balansdossiers

De aanlevering van de balansdossiers, zowel tussentijds als bij de eindejaarscontrole 2023 verloopt goed, zodat de controle van de balansdossiers over het algemeen tijdig afgerond kan worden. Wel vragen wij aandacht voor met name het balansdossier MVA. Bij dit dossier is de doorlooptijd van de controle langer geweest door het stellen van relatief veel (vervolg)vragen. Dit hangt onder andere samen met de complexiteit van dit dossier.

Aanbeveling:

Wij adviseren de gestelde vragen te analyseren en in afstemming met FA na te gaan waar de aanlevering van dit dossier nog verbeterd kan worden.

Bevinding 2: Getrouwheidsfouten

De getrouwheidsfouten A&V (30) voor correctie bedroeg in totaal € 78.229k. Door deze financiële omvang is een correctieproces noodzakelijk geweest om binnen de goedkeuringstolerantie te blijven. Drie fouten met de grootste financiële impact worden hieronder toegelicht.

1. Overlopende passiva: Verplichting GRJR na afschaffen vlaktaks ontbreekt

Door het afschaffen van de vlaktaks vanaf begroting 2023 is de bijdrage aan de GRJR voor de realisatie over 2023 te verantwoorden. Dit heeft tot gevolg gehad dat uit de controle bleek dat het verwachte resultaat ten laste van de gemeente Rotterdam € 211,6 mln zal bedragen, waardoor een aanvullende verplichting van € 42.669k noodzakelijk was.

Aanbeveling:

Wij adviseren om bij wijzigingen in de financieringsstructuur tijdig de financiële effecten in kaart te brengen voor de gemeente Rotterdam.

2. Correctie P2P (Purchase to Pay)

Net als in voorgaande jaren is het P2P-proces nog niet op orde. Eind 2023 bedroeg de opgenomen verplichting € 51,6 mln. Na afsluiting van de financiële administratie is voor dit onderdeel veel werk verricht door zowel de clusters als BCO Accounting om de juistheid van de verplichting per inkooporder achteraf vast te stellen. Voor de grotere verplichtingen zijn de bevindingen van de clusters en BCO Accounting door FA getoetst.

Uit de controle bleek dat gesteund kon worden op deze bevindingen die leiden tot een getrouwheidsfout van € 4.104k. Daarnaast is door FA een steekproef uitgevoerd op de resterende massa en hieruit kwam een fout van € 3.764k.

Er is vastgesteld dat de opgenomen verplichting van € 51,6 mln voor een bedrag van € 7.868k te hoog is (2022 te hoog opgenomen verplichting € 6.860k).

Na correctie resteert voor 2023 een getrouwheidsfout van € 5.160k (2022 € 3.752k).

Aanbeveling:

Reeds in voorgaande jaren hebben wij dringend geadviseerd dit proces zodanig in te richten dat de uitgevoerde interne controle en de hieruit voortvloeiende correcties voorkomen kunnen worden. Het gaat voornamelijk om het juist vastleggen van de ontvangst, dat leidt tot de verplichting op balansdatum. Ons advies is om de interne controles eerder op te pakken, zodat correcties uiterlijk 31 december doorgevoerd kunnen worden.

3. Correctie verantwoording balanspositie en dekking kosten Hoekse Lijn

De Hoekse Lijn is een langlopend project en bij de financiële afwikkeling van dit project is gebleken dat er een correctie noodzakelijk was van € 4.192k. Voorafgaand aan deze correctie is veel afstemming geweest, omdat de posten (vorderingen en verplichtingen) die samenhangen met deze correctie op diverse grootboekrekeningen en in de projectadministratie verantwoord zijn.

Aanbeveling:

Wij adviseren bij meerdere dekkingsbronnen vooraf goed de verdeling op elkaar af te stemmen en administratief conform deze verdeling te verantwoorden.

Bevinding 3: Begrotingsrechtmatigheid

Ten gevolge van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV de (fout)weging van afwijkingen op grond van het begrotingscriterium aangescherpt. De commissie BBV schrijft in de Kadernota rechtmatigheid 2023 voor dat alle overschrijdingen van de laatst bijgestelde begroting en investeringskredieten strikt genomen onrechtmatig zijn. Conform deze landelijk Kadernota én de op 14 maart 2024 door de gemeenteraad vastgestelde Kadernota accountantscontrole en rechtmatigheidsverantwoording rekening 2023 en volgende dienen vanaf jaarrekening 2023 ook lasten overschrijdingen die passen binnen de beleidskaders van de raad de zogenaamde acceptabele onrechtmatigheden, in de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen.

Ook heeft commissie BBV opgenomen dat onderschrijdingen van lasten en over- en onderschrijdingen van baten die niet tijdig zijn gemeld als onrechtmatig dienen te worden aangemerkt. In de op 14 maart 2024 door de gemeenteraad vastgestelde Kadernota accountantscontrole en rechtmatigheidsverantwoording rekening 2023 en volgende is opgenomen dat afwijkingen als tijdig worden beschouwd indien deze voor het laatst op het moment van de tweede herziening aan de gemeenteraad worden gemeld.

Ondanks het late moment waarop de regelgeving door commissie BBV is vastgesteld, is door de gemeente tijdig hierop geanticipeerd en zijn derhalve de consequenties voor de rechtmatigheidsverantwoording beperkt.

Bij drie programma's is sprake van (acceptabele) begrotingsonrechtmatigheid vanwege de overschrijding van de lasten van in totaal € 9.557k en bij één programma is sprake van een investeringsonrechtmatigheid van € 1.426k.

Aanbeveling

Nu begin 2024 de regelgeving over het begrotingscriterium vastgesteld is, adviseren wij om vanaf het begrotingsjaar 2024 in geval van verwachte afwijkingen van begroting én gevoteerde investeringskredieten op programmaniveau ten tijde van het opstellen van de 2e herziening en eindejaarsbrief de overwegingen voor al dan niet voorstellen van begrotingswijzingen meer zichtbaar te documenteren. Een dergelijke vastlegging draagt bij aan het tussentijds zicht op het voldoen aan de (interne) regelgeving over het begrotingscriterium.

Bevinding 4: Bijdrage Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

Uit de definitieve jaarstukken 2023 van de GRJR blijkt dat de door gemeente Rotterdam opgenomen verplichting € 5.738k te hoog is opgenomen. Daarnaast blijkt eveneens dat in de verplichting een bedrag van € 925k is opgenomen die betrekking heeft op andere aan de GRJR deelnemende gemeenten.

Bevinding 5: Onzekerheid i.v.m. mogelijke ambtelijke corruptie

Eind 2023 verschenen berichten in de media over vermoedelijke fraude door een gemeenteambtenaar van het cluster Stadsontwikkeling. In het lopende externe onderzoek zijn een aantal bedrijven betrokken waar mogelijk sprake is van ambtelijke corruptie, waarvan de omvang onzeker is. Op basis van de voortgang van het onderzoek lijkt de omvang voor 2023 gemaximeerd op € 21,9 miljoen.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1 over de balansdossiers hebben we geen opmerkingen. De bevinding wordt herkend.

Naar aanleiding van bevinding 2.1 over de getrouwheidsfout bij de Overlopende passiva, de verplichting GRJR na afschaffen vlaktaks ontbreekt. Deze bevinding wordt herkend qua juistheid van de fout echter niet in de context waarin deze is geplaatst. Vanuit balansbeheer kan de procesmanager en daarmee de balansbeheerders geen invloed uitoefenen op het volledig opnemen van transposten. Deze verantwoordelijkheid ligt bij het cluster.

Naar aanleiding van bevinding 2.2 over de getrouwheidsfout m.b.t. de correctie P2P (Purchase to Pay): de vergelijkende cijfers qua fouten in het p2p dossier worden niet herkend. Vorig jaar heeft er namelijk een extra correctieronde op het p2p dossier plaatsgevonden. De fouten vorig jaar waren voor correctie ruim 17 mln en zijn dus ten opzichte van 2023 aanzienlijk afgenomen.

Verder is het advies van FA niet werkbaar in de praktijk. De ontvangsten in relatie tot het p2p dossier worden veelal in de laatste maand van december geadministreerd. Vooruit ontvangsten zijn niet mogelijk, omdat er dan geen geldige prestatieverklaring meegeleverd kan worden. Het ontbreken hiervan zorgt voor grote fouten bij de jaarrekening. Interne controles eerder oppakken is niet mogelijk.

De afgelopen jaren is er vanuit Accounting Centraal intensief aandacht besteed aan de kaders, richtlijnen, opleidingen van clustercontactpersonen enz. De moeilijkheidsgraad voor de kwaliteitsverbetering op dit dossier is dat de verantwoordelijkheid voor het juist en volledig registreren van de ontvangsten is belegd bij de clusters. De proceseigenaar en procesmanager hebben hier vanuit FJINK geen invloed op. Naar onze mening helpt het als FA het advies van Accounting Centraal steunt en overneemt als aanbeveling om centrale bestelpunten in te richten bij de clusters die dat nog niet hebben. Denk hierbij aan een cluster SO die 346 medewerkers heeft met bestel-/ ontvangstautorisaties. De aanbeveling van FA zou een extra stimulans bij de clusters kunnen zijn om deze aanbeveling over te nemen. Daarnaast is het advies om als aanbeveling over te nemen om de kwaliteitsverbeteringen bij de clusters die wel bestelteams hebben voor te zetten.

Naar aanleiding van bevinding 2.3 over de getrouwheidsfout m.b.t. de correctie verantwoording balanspositie en dekking kosten Hoekse Lijn hebben we geen opmerkingen. De bevinding wordt herkend.

Naar aanleiding van bevinding 3 over de begrotingsrechtmatigheid: er is kennisgenomen van de bevindingen in het rapport en deze worden herkend. Op de aanbeveling om de overwegingen om bij verwachte onderschrijding van de lasten en verwachte afwijkingen van de baten beter zichtbaar te documenteren is de reactie als volgt: het documenteren van de overwegingen is al onderdeel van het proces van besluitvorming binnen de clusters over begrotingswijzigingen in de 2^e herziening en de eindejaarsbrief. Deze documentatie is daarmee al aanwezig, maar wordt niet centraal geregistreerd. Het is niet doelmatig om een centrale administratie van de door clusters

gemaakte overwegingen aan te leggen. Overigens is in de regel de algemene overweging om geen begrotingsbijstelling voor te stellen, de verwachting dat door bijsturing de realisatie binnen de door de raad vastgestelde begroting zal blijven.

Voor de investeringsrechtmatigheid geldt dat vanaf 2024 het belangrijk is dat er bij de 2^e herziening, naast de aandacht voor planningsoptimisme (onderbesteding), ook meer aandacht moet zijn voor mogelijke overbesteding. Het is belangrijk om nauwkeurig in kaart te brengen welke programma's mogelijk te maken kunnen krijgen met overbesteding. Dit geldt met name voor programma's met slechts één of enkele kredieten, aangezien een overschrijding van het krediet hier al snel kan leiden tot overschrijdingen op het niveau van het gehele programma, zoals dit jaar is gebeurd bij het programma Zorg, welzijn en wijkteams. Er zal dus een specifieke analyse plaatsvinden op de investeringsoverzichten om deze risico's te identificeren. Dit moet ons in staat stellen om tijdig bij te stellen om investeringsonrechtmatigheid te voorkomen.

2. Inkopen

Ten opzichte van het controlejaar 2022 is er sprake van een lagere fout en is er geen onzekerheid. De controle is tijdig afgerond en de aanlevering van de controledossiers door BCO Accounting is verder verbeterd. De onderbouwing van de prestatieverklaring (de PV) bij de inkoopfactuur en de onderbouwing van de in rekening gebrachte prijs blijft een belangrijk punt van aandacht.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	4.652	3.902	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen:

De procesafspraken en de aanlevering van de controledossiers door BCO Accounting is in 2023 verder verbeterd. De controle is hierdoor tijdig afgerond. Evenals vorig jaar zijn een groot aantal vragen gesteld (ca 130) om de controle inhoudelijk af te kunnen ronden. Er zijn 6 bevindingen leidend tot een geëxtrapoleerde getrouwheidsfout voor correctie van € 4.652k. De grootste fout betreft een dubbele betaling van € 37k, die geëxtrapoleerd leidt tot een fout van € 3,1 mln.

Bevinding 1: Controle Steekproefposten

De controle van de massa inkoopfacturen wordt in twee delen gesplitst en uitgevoerd. De grote posten boven de € 1.050k (threshold) worden integraal gecontroleerd en de facturen uit de resterende massa worden op basis van een genomen steekproef geselecteerd en gecontroleerd. Uit de uitgevoerde controle blijkt dat de grote posten tot de minste vragen leiden. Deze dossiers lijken intern beter gemonitord te worden en zijn relatief vrij snel af te wikkelen. De controle op de steekproefposten daarentegen leidt tot relatief veel vragen. Dit betreft met name vragen over de onderbouwingen in het aangeleverde controledossier ter afwikkeling van onze controlepunten.

Aanbeveling:

Wij dringen erop aan om de aanlevering door de verantwoordelijke afdelingen verder te verbeteren zodat de controle efficiënter plaats kan vinden.

Bevinding 2: Prestatieverklaring en prijs

Naast de geëxtrapoleerde fout van de dubbele betaling blijft bij het restant foutbedrag van € 1,5 mln de onderbouwing van de PV en de onderbouwing van de prijs een belangrijk aandachtspunt. Bij de controle van de inkoopfacturen is de aangeleverde PV in te veel gevallen nog onvoldoende om de controle direct af te kunnen wikkelen. Hetzelfde geldt in geringe mate voor de in rekening gebrachte prijs. De in rekening gebrachte prijs is niet in alle gevallen direct te relateren aan de vooraf overeengekomen prijs.

Aanbeveling:

Wij dringen er nogmaals op aan om de onderbouwing van de prestatieverklaring en de prijs verder te verbeteren en dit ook zichtbaar te maken bij de interne toetsing van de aangeleverde dossierstukken.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1 over de controle steekproefposten: de kwaliteit van de inkoopdossiers is ten opzichte van het voorgaande jaar aanzienlijk verbeterd. Om de kwaliteit van de dossiers te verbeteren, de nodige onderbouwingen aan te leveren en de controles van Accounting Centraal en FA beter op elkaar aan te laten sluiten, is er additioneel overleg geweest tussen beide afdelingen. Gedurende het jaar is er een verbeter slag gemaakt en het aantal vragen relatief afgenomen. Hierom is de bevinding deels herkenbaar. Om de aanlevering van de inkoopdossiers door de clusters verder te verbeteren, vinden er per kwartaal evaluatiegesprekken met de clusters plaats. Bij deze gesprekken wordt er gekeken naar de voorafgaande controleperiode en worden zaken, die verbetering behoeven, aan de hand van tabellen belicht en besproken. Accounting Centraal geeft hierbij aanbevelingen en er wordt gemonitord of de clusters zich aan de gemaakte afspraken houden. Accounting Centraal heeft een notitie geschreven, waarbij een aanbeveling is gedaan om een bestelteam op te richten per cluster, zodat er een centraalpunt is voor bestelaanvragen en ontvangstregistratie.

Naar aanleiding van bevinding 2 over de prestatieverklaring en de prijs: de kwaliteit van de prestatieverklaringen is ten opzichte van het voorgaande jaar aanzienlijk verbeterd. Evenals bij bevinding 1 is gedurende jaar een verbeter slag gemaakt en deels herkenbaar. De dubbele betaling laat zien dat er nog wel verbetering noodzakelijk is. Accounting Centraal richt zich op procesverbeteringen binnen het inkoopproces. Er is een notitie geschreven, waarbij aangedragen wordt dat er een centraal bestelteam per cluster opgericht dient te worden indien hier nog geen sprake van is. Ook heeft Accounting Centraal een nieuwe Quick Reference Card (QRC) opgesteld, waarbij het zwaartepunt van de controle aan de voorkant van het inkoopproces ligt. In deze QRC wordt aangegeven op welke aspecten de nadruk dient te liggen bij de controle van een bestelaanvraag en welke documenten noodzakelijk zijn. Ook zijn er tips en tricks opgenomen in de QRC die zijn aangedragen door de afdeling Inkoop. Hiernaast is er een notitie geschreven over de missende documenten bij het vrijgeven van inkooporders.

3. Aanbesteden

Uit de uitgevoerde controle blijkt een totale rechtmatigheidsfout van € 85.068k. Dit is een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2022 (€ 13.670k), en wordt voornamelijk veroorzaakt door de organisatie gemelde aanbestedingscasussen, waaronder de overbruggingsovereenkomst voor de inkoop wijkteam medewerker (€ 65.396k). Buiten de rechtmatigheidsfout van de gemelde casussen is de rechtmatigheidsfout uit de uitgevoerde reguliere controle door FA en het aantal gemelde casussen ook gestegen. Dit in tegenstelling tot de dalende trend van de afgelopen jaren.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	85.068
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen

Voor de werking van het proces worden contracten met een ingangsdatum vanaf 1-1-2020 systeemgericht gecontroleerd. Voor de systeemgerichte controle van de nieuwe marktbenaderingen en contractwijzigingen hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd en kunnen we steunen op het proces zoals dat is ingericht.

De contracten die geregistreerd zijn in UCM (Uniform Contracten Managen) en die per 31 december 2023 door FJINK als onrechtmatig zijn gekwalificeerd (35 contracten) leiden tot een rechtmatigheidsfout van € 3.999k. De hoogte van de onrechtmatigheid is door FA bepaald. Daarnaast hebben wij in 2023 evenals in 2022 aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden verricht om de juistheid van de contractregistratie vast te stellen op contracten waarbij in 2023 geen wijziging heeft plaats gevonden. Uit deze aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden zijn geen onjuiste contractregistraties geconstateerd.

Bevinding 1:

De rechtmatigheidsfout uit de gegevensgerichte controle is ten opzichte van 2022 (€ 5.050k) gestegen naar € 15.674k. In afgelopen jaren was juist sprake van een dalende trend. Van de geconstateerde rechtmatigheidsfout wordt € 1.585k veroorzaakt door de doorloop van de onrechtmatigheid uit voorgaande jaren.

De overige fout uit de controle € 1.262k (geëxtrapoleerd € 14.088k) betreft nieuwe onrechtmatigheden door het overschrijden van de Europese Aanbestedingsdrempel, vanwege niet aan contracten gekoppelde bestedingen.

De rechtmatigheidsfout van € 3.999k uit de systeemgerichte controle is ook gestegen ten opzichte van 2022 (€665k). Ook de rechtmatigheidsfout van de gemelde casussen is gestegen van € 7.985k (in 2022) naar € 65.396k (in 2023), waaronder de overbruggingsovereenkomst voor de inkoop wijkteam medewerker (€ 63.146k). Dit zijn casussen waarin enerzijds de organisatie een bewuste keuze heeft gemaakt voor de onrechtmatigheid en anderzijds doordat de organisatie geen andere keuze had.

De onderverdeling van de onrechtmatigheid 2023 op clusterniveau

Uitsplitsing fouten per cluster 2023 (bedragen x € 1.000, -)					
Cluster	Gegevensgericht doorlopende fout	Gegevensgericht nieuwe fout (geëxtrapoleerd)	Systeemgericht	Gemelde casussen	Totaal cluster
SO	439	1.875	55	1.434	3.803
MO	222			63.845	64.067
SB	432		999		1.431
SB V&M	156	10.096			10.252
BCO	45	15	2.383	117	2.560
DV	150				150
MO/SO	142				142
BCO/SO		2.102			2.102
W&I			561		561
Totaal	1.586	14.088	3.998	65.396	85.068

Aanbeveling:

De rechtmatigheidsfout is in 2023 ten opzichte van 2022 fors toegenomen. Buiten de gemelde casussen en de doorlopfouten worden nieuwe onrechtmatigheden veroorzaakt, doordat niet aan contracten gekoppelde bestedingen gedurende het jaar de Europese Aanbestedingsdrempel overschrijden. FA adviseert de niet gekoppelde aanbestedingen beter te monitoren en tijdig hierop te anticiperen. Stel aan de hand van een spendanalyse van de top 10 tot 20 grootste leveranciers qua bestedingen vast of hiermee contracten zijn afgesloten. Start vervolgens tijdig nieuwe aanbestedingen op voor de niet gekoppelde aanbestedingen.

Managementreactie door proceseigenaar

De bevindingen worden herkend. De aanbeveling om een spendanalyse van de top 10-20 leveranciers wordt gedeeld voor zover dit betrekking heeft op het organisatieonderdeel met het grootste deel van de fout in de deelmasa gegevensgerichte nieuwe fouten. Voor de overige € 4 mln aan geconstateerde fouten in deze deelmasa geldt dit niet. Behoudens enkele dossiers zijn de fouten daar in het proces geconstateerd.

4. Betalingsorganisatie

De uitgevoerde controle leidt niet tot bevindingen, afgezien van de aandachtspunten in de interne beheersing van de IT-omgeving die al in het interim- rapport zijn gecommuniceerd. Dit proces is evenals in 2022 deels systeemgericht gecontroleerd.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding:

Geen

5. Human Resources (HR)

De uitgevoerde controle leidt niet tot materiële bevindingen, afgezien van de aandachtspunten in de interne beheersing van de IT-omgeving die al in het interim- rapport zijn gecommuniceerd.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding 1:

Uit de controle blijkt dat het cluster verdere stappen heeft gezet in het optimaliseren van de interne beheersmaatregelen om een systeemgerichte controle mogelijk te maken. Daarnaast blijkt dat de uitgevoerde controles door het cluster niet in alle gevallen volledig worden vastgelegd en dat er cijfers wegvallen in het ADP-lijstwerk.

Aanbevelingen:

FA adviseert:

- Het nauwkeuriger vastleggen van de doorlopen stappen van de uitgevoerde interne beheersmaatregelen.
- Het nauwkeuriger vaststellen van de betrouwbaarheid van de datalijsten.

Managementreactie door proceseigenaar

HR Advies en Organisatie (HRO) heeft kennisgenomen van de bevinding en de aanbevelingen. Wat betreft nauwkeurigere vastlegging van de uitgevoerde beheersmaatregelen is HRO het eens met de bevinding. Er staat een vervolgspraak gepland met FA om dit door te nemen en vervolgens op een juiste manier te implementeren voor de volgende audit. De bevinding met betrekking tot het nauwkeuriger vaststellen betrouwbaarheid datalijsten wordt niet herkend. Bij HRO was dit beschouwd als opgelost en hier was geen nieuw signaal over binnengekomen. De bevinding van FA wordt als signaal opgepakt richting de leverancier (ADP)

6. Verstrekte Subsidies en Bijdragen

Uit de uitgevoerde controle blijkt dat er meer aandacht is voor afgrenzing van subsidielasten en het tijdig verwerken daarvan in de administratie vóór het einde van het boekjaar.

De afschaffing van de vlaktaks in 2022 en de uitspraak van de commissie BBV in januari 2024 over de verantwoording van de zorgkosten voor jeugdhulpverlening in de jaarrekening van de deelnemende gemeenten in plaats van in de jaarrekening van het samenwerkingsverband GRJR heeft invloed op de hoogte van de te verwerken bijdrage in de jaarrekening van de gemeente Rotterdam.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	7.607	5.320	Fout	6.210
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	10.429

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen

In navolging van de aanbevelingen FA 2022 hebben we bij de controle 2023 geconstateerd dat er aanvullende administratieve maatregelen zijn getroffen en brede kennisdeling over het onderwerp is georganiseerd in bijvoorbeeld kennis-café's. Ook hebben we gemerkt dat er meer aandacht is voor afgrenzing van subsidielasten en het tijdig verwerken daarvan in de administratie vóór het einde van het boekjaar.

Bevinding 1: Getrouwheid proces subsidies

De getrouwheidsfouten 2023 bedraagt voor correctie in totaal €7.607k en na correctie € 5.320k. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

1. Doorgeschoven subsidies die bij de vaststelling niet geboekt zijn als vooruitbetaalde lasten (€639k). Dit bedrag is tijdens de correctieperiode gecorrigeerd.
2. Een subsidieverlening die feitelijk het karakter heeft van een verstrekte renteloze lening en die in de jaarrekening van de gemeente ook als zodanig verwerkt moet worden (€ 1.648k). Ook dit bedrag is gecorrigeerd.
3. Een afwijking in de toerekening van de subsidie over de jaren die extrapoleert naar een totale fout van € 5.320k. Dit bedrag kon niet worden gecorrigeerd.

Aanbeveling:

- Bouw de positieve ontwikkeling verder uit door tijdig risicogerichte controles uit te voeren, zodat lastenbijstellingen op tijd vóór het einde van het boekjaar in Oracle verwerkt zijn.
- Onderzoek of GREAT mogelijkheden biedt om tijdige en juiste uitvoering van beheersmaatregelen voor de getrouwheid (geautomatiseerd) af te dwingen.
- Toets op consequenties bij de vaststelling als subsidies doorschuift naar latere jaren en bij de verlening als bijzondere voorwaarden worden gesteld.

Bevinding 2: Rechtmatigheid proces subsidies

De rechtmatigheidsfout 2023 (€ 6.210k) is toegenomen t.o.v. 2022 (€ 637k). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een geëxtrapoleerde fout van € 5.353k door een verleningsbeschikking die niet voldoet aan de vereisten van de Subsidieverordening Rotterdam 2014 (SVR). Het resterende bedrag wordt veroorzaakt door het niet juist toepassen van de korting bij de subsidievaststelling. De onduidelijkheden rechtmatigheid 2023 bedraagt € 10.429k en wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidies die zijn vastgesteld zonder het vereiste accountantsproduct of toereikend eigen onderzoek naar de realisatie.

Aanbeveling:

Wij adviseren:

- Een analyse uit te voeren hoe het kan dat er beschikkingen uitgaan die niet voldoen aan de vereisten van de SVR.
- Scherp vervolgens relevante beheersmaatregelen aan.
- Intensiveer breed de kennisdeling over het vaststellen van subsidies in relatie tot het accountantsproduct en het toepassen van korting bij het vaststellen van subsidies.
- Bewaak voorts dat bij subsidieverlening het juiste accountantsproduct ingevolge de SVR 2014 is opgevraagd en dat helder beschreven is op welke wijze de subsidie wordt afgerekend ter voorkoming van onduidelijkheden bij de vaststelling.

Bevinding 3: Verstrekte bijdrage Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

Door de afschaffing van de vlaktaks in juni 2022 en de uitspraak van de commissie BBV (januari 2024) over de verwerkingswijze van baten en lasten jeugdhulp heeft invloed op de hoogte van de te verwerken bijdrage in de jaarrekening 2023.

Tot en met 2022 kende de GRJR een systeem van vlaktaks voor de verdeling van de zorgkosten over de vijftien deelnemende gemeenten. Dit betrof een verrekensystematiek van de zorgkosten, op basis van een solidariteitsprincipe in plaats van de werkelijke zorgkosten per gemeente. Het Algemeen Bestuur van de GRJR heeft met ingang van 2023 de vlaktaks afgeschaft. De consequenties van dit besluit zijn niet tijdig verwerkt in de administratie van de gemeente Rotterdam. Pas bij de afronding van de controle in februari 2024 is dit door FA geconstateerd, waarbij noodzaak tot juiste verwerking pas laat als onoverkomelijk is geaccepteerd. Als gevolg van de afschaffing wordt er in de jaarrekening van de GRJR en van de gemeente Rotterdam 2023 een stelpost opgenomen voor het verschil tussen de bevoorschotting en de werkelijke bijdrage.

In januari 2024 heeft de commissie BBV bij een vergelijkbaar samenwerkingsverband in een andere regio de uitspraak gedaan dat de verantwoording van de zorgkosten voor jeugdhulpverlening in de jaarrekening van de deelnemende gemeenten moet plaatsvinden in plaats van de jaarrekening van het samenwerkingsverband. Consequentie hiervan is dat Rotterdam de rechtmatigheid moet vaststellen en bij fouten of onduidelijkheden dit in de rechtmatigheidsverantwoording moet verwerken. Door het late moment van de definitieve standpuntbepaling zijn deze werkzaamheden nog niet afgerond. Indien er een te melden onrechtmatigheid (groter dan de rapportagetolerantie) wordt geconstateerd, zal dit als gebeurtenis na balansdatum in de stukken verwerkt worden.

Aanbevelingen:

Wij adviseren:

- Om rekening te houden met belangrijke raadsbesluiten die impact hebben op de wijze van verantwoording van lasten en of baten en om de financiële effecten in de (meerjaren)begroting te verwerken.
- Om periodiek te evalueren hoe de gemeente verbonden partijen waaronder de GRJR in de toekomst ziet. Als verbonden partij met eigen verantwoordelijkheden (budgettair en qua rechtmatigheid door het verstrekken van onderliggende besluiten als indicatiestellingen) of alleen als gemandateerde uitvoerings- en/of inkooporganisatie. Het laatste betekent dat het verantwoorden van de onderliggende geldstromen de verantwoordelijkheid is van de gemeente Rotterdam inclusief het vaststellen van de rechtmatigheid daarvan.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1 over de getrouwheid proces subsidies: wij hebben kennisgenomen van de bevindingen en zijn tevreden dat de getroffen maatregelen merkbaar zijn. Deze maatregelen worden het komende jaar voortgezet. De verwachting is dat mede door het uitbreiden van de deelwaarnemingen de fouten zullen dalen. Er vindt nog afstemming met Financial Audit hierover plaats wanneer het beste is om de extra controle voor subsidieverleningen vanaf 3,5 miljoen te behandelen.

Vanwege het uitstellen van project GREAT zal de automatische herinneringsmail, m.b.t 10 % melding of aanleveren tussenrapportage, richting de subsidierelatie pas in 2025 worden doorgevoerd in het nieuwe subsidiesysteem.

Wat betreft revolverende voorwaarden die volgens de bevindingen het karakter van een renteloze lening lijken. Vijverberg advocaten zegt hierover het volgende: Wanneer revolverende middelen worden verstrekt onder niet-marktconforme voorwaarden is sprake van subsidie en gelden de bepalingen van titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In deze situatie moet de inhoud van de subsidieverleningsbeschikking en de eventuele overeenkomst ter uitwerking daarvan, goed worden uitgedacht. In de betreffende beschikking zijn deze revolverende voorwaarden ook nader uitgewerkt.

We zien voor een relatief klein bedrag een fout dat in boekjaar 2024 had moeten worden geboekt. We blijven dit richting de collega's van beleid in trainingen en kenniscafé's communiceren.

Naar aanleiding van bevinding 2 over de rechtmatigheid proces subsidies: bij de controle is gebleken dat in een beschikking de alinea voor de verantwoording ontbrak, waardoor er geen accountantsproducten waren opgevraagd. Uit onderzoek blijkt dat dit komt door een fout in de format van de verleningsbeschikking. Het format is inmiddels aangepast. Er is onderzocht of er meerdere beschikkingen fout zijn verstuurd. Dit is gelukkig niet het geval geweest. In kenniscafé's en subsidiecurssussen worden beleidsadviseurs en de kwaliteitscontroleurs gevraagd de verleningsbeschikking goed te controleren of de juiste passage in de gegenereerde beschikking staat opgenomen. Het juist opnemen van de subsidievorm in het dossier in Oracle speelt hier ook een grote rol in. De kennisdeling over het vaststellen van subsidies in relatie tot het accountantsproduct en het toepassen van korting bij het vaststellen van subsidies wordt geïntensiveerd.

Ook de accounthouders van team Subsidieadministratie zijn hier in het accounthouders-overleg op geattendeerd. Het is belangrijk dat zij hun controle doen aan de hand van de bestaande checklist voor controle van de beschikking.

Bevinding 3 n.a.v. de verstrekte bijdrage Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR): er is kennisgenomen van de bevindingen en deze worden herkend. Het voornemen is om de uitvoering van het proces verstrekte bijdragen anders in te richten. Binnenkort ligt een voorstel bij de (nieuw ingerichte) concertafel Inkoop en Financiën. Het uitgangspunt is om de uitvoering dichter bij de procesverantwoordelijke (cluster MO) te brengen. Op basis van deze besluitvorming wordt het proces (her)ingericht. De focus op raadsbesluiten met belangrijke financiële gevolgen zal daarbij als aandachtspunt worden meegenomen.

7. Belastingen en Heffingen

De controle is tijdig uitgevoerd en leidt tot een rechtmatigheidsfout van € 174k.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	174
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen: de volledigheid van de aanslagoplegging 2021

De definitieve aanslag dient binnen drie jaar na het tijdstip waarop de belastingplicht is ontstaan te worden opgelegd. Voor de aanslag over 2021 betekent dit voor eind 2023. Het onderzoek heeft uitgewezen dat de volledigheid van de aanslagoplegging 2021 intensief door Belastingen is gemonitord. Dit heeft geleid tot een vrijwel volledige aanslagoplegging 2021. Per jaar einde resteert een bedrag aan niet meer op te leggen aanslagen van € 174k. Dit bedrag wordt aangemerkt als een financiële rechtmatigheidsfout.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van de volledigheid van de aanslagoplegging 2021: het begrote bedrag voor belastingjaar 2021 was circa 500 miljoen, tegenover 176k aan gederfde inkomsten. Dit resulteert in een fout van 0,04% en is in lijn met voorgaande jaren. Ondanks het lage percentage werken we aan diverse verbetervoorstellen. Zo kijken we naar het meer sluitend opleggen van afvalstoffenheffing bij verhuizingen en rechtmatigheid bij belastingplichtigen die zijn vertrokken met onbekende bestemming. Ook zetten we in op kennis en kunde bij onze medewerkers in inwerkprogramma's en opleidingen.

8. Sociale uitkeringen

Uit de controle blijkt een rechtmatigheidsfout van € 223k bij de populatie van statushouders jonger dan 27 jaar. Ten opzichte van 2022 (€ 170k) is een stijging in de fout te merken. De controle is evenals 2022 gegevensgericht uitgevoerd.

De dossiervorming ter onderbouwing en motivatie van de juiste toekenning van uitkeringen vereist evenals vorig jaar de nodige aandacht.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	223
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding 1:

De keuze om statushouders jonger dan 27 jaar niet de verplichte vier weken zoekperiode op te leggen, leidt tot een rechtmatigheidsfout van € 223k.

Daarnaast kon de betrouwbaarheid van het aangeleverde lijstwerk pas na veel inzet van het cluster en FA bepaald worden.

Aanbeveling:

Wij adviseren het cluster om bij het gebruik van lijstwerk(en), de betrouwbaarheid van het lijstwerk te waarborgen.

Bevinding 2:

Evenals vorig jaar ontbrak bij veel dossiers de juiste informatie en motivatie waarmee de rechtmatigheid vastgesteld kon worden. Na hoor- en wederhoor is de onduidelijkheid weggenomen.

Aanbeveling:

FA adviseert bij de dossiervorming meer aandacht te besteden aan de opgenomen motivaties en documentaties waaruit de rechtmatigheid van toekenningen duidelijk te volgen zijn.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1: in 2018 is de beslissing genomen om de zoektermijn voor statushouders af te laten wijken van wet- en regelgeving. Toentertijd is dit gecommuniceerd, richting FA en gemeenteraad.

Wij herkennen wat FA aangeeft wat betreft het lijstwerk. In 2023 zijn we begonnen om het lijstwerk beter te ontsluiten, zoals met Cognos. In 2024 zullen wij dit verder verbeteren. Wij zullen waar nodig en handig, vooraf met FA in gesprek gaan en we blijven FA informeren over eventuele wijzigingen.

Naar aanleiding van bevinding 2: goede informatie en motivatie is een aandachtspunt. Wij blijven ons inzetten om dit te verbeteren. Bijvoorbeeld door regelmatig kennis, kwaliteit en actualiteitssessies te houden voor de medewerkers om hun kennis en kunde op peil te houden en te verbeteren. Ook is beleid op veel onderwerpen aangehaakt waardoor onderwerpen die ingewikkeld zijn ook vanuit de beleidskant advies en ondersteuning krijgen.

Wel willen wij vermelden dat een aantal bevindingen gedateerd waren omdat de beheersmaatregelen al zijn getroffen. Het ontbreken van bijvoorbeeld een geldig ID-bewijs is binnen deze categorie een veelvoorkomende bevinding geweest terwijl het gaat om dossiers waarbij het recht al jaren geleden is toegekend. Wellicht is het verstandig voor onder andere deze categorie om meer recente dossiers te controleren omdat de uitkomst hiervan een realistischer beeld geeft.

9. Wmo/ Jeugd

Uit de uitgevoerde controle op de getrouwheid en de rechtmatigheid van de verantwoorde zorgkosten Wmo en Jeugd inclusief doelgroepenvervoer blijken fors meer bevindingen dan voorgaand controlejaar. Wij zijn van mening dat op onderdelen de interne beheersing op de onderliggende processen moet worden verbeterd.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	4.463	771	Fout	1.992
Onzekerheid	9.585	9.585	Onduidelijkheid	27.283

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen

Tijdens het programma Ontvlechting Sorga uit Socrates hebben er op meerdere momenten data migraties plaatsgevonden van verschillende productgroepen. Deze migraties hebben voor extra werkzaamheden gezorgd in de controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de passage opgenomen onder ITGC op pagina 33.

Bevinding 1: Doelgroepenvervoer:

Per saldo bedraagt de geconstateerde financiële fout € 254k.

De lasten dagbesteding Wmo en jeugdvervoer betreft verantwoorde lasten boven de maximale toegewezen lumpsumvergoeding over 2023. Verder is een voorlopige afrekening van opstaande posten over 2021 t/m 2023 abusievelijk niet verwerkt in het boekjaar 2023. De geconstateerde fouten zijn inmiddels deels verwerkt in boekjaar 2023.

Aanbeveling:

Wij adviseren:

- Tijdig de effecten van de jaarlijkse afrekening met de vervoerder voor de afsluiting van het grootboek in kaart te brengen en een stelpost in de administratie van het lopend boekjaar te verwerken.
- De juistheid en volledigheid van de realisatie van het lopend boekjaar zichtbaar en gedocumenteerd aan te sluiten met de formele toekenning van de lumpsum van verschillende doelgroepenvervoer en tijdig voor de afsluiting van het grootboek correcties aan te brengen.

Bevinding 2: Wmo-lasten

Zorgaanbieders die Wmo-productie factureren leggen aan de gemeente Rotterdam verantwoording af voor 1 april 2024 met een productieverantwoording. Als de zorgkosten het grensbedrag van € 100k overschrijden dient bij deze productieverklaring een controleverklaring te worden overlegd. Het totaal van de zorgkosten Wmo volgens deze productieverantwoordingen is € 2.255k lager dan hetgeen verantwoord is in de financiële administratie op basis van een eerder gemaakte inschatting van de totale zorgkosten Wmo. Gezien het moment van definitieve afsluiting van de financiële administratie 2023 ligt voordat de gemeente de productieverantwoordingen ontvangen en kan beoordelen is het niet mogelijk deze fout nog te corrigeren.

Daarnaast hebben wij geconstateerd dat enkele zorgaanbieders nog geen definitieve productieverantwoordingen hebben overlegd. Voor deze zorgaanbieders hebben wij de levering

van de prestatie niet kunnen vaststellen en hebben wij het totaal van deze verantwoorde productie ad. €960k aangemerkt als een onzekerheid (getrouwheid).

Bevinding 3: Lasten jeugdhulpverlening

Voor Wmo is in februari/ maart 2024 een geactualiseerde inschatting gemaakt van de te verantwoorde zorgkosten op basis van voorlopige productieverantwoordingen en gesprekken die de contractmanagers hebben gehouden met de zorgaanbieders over de hoogte van de te verwachten zorgkosten (2^e stelpost). Dit wordt uitgevoerd om het verschil tussen de definitieve productieverantwoordingen en de in de financiële administratie verwerkte zorgkosten zoveel mogelijk te beperken. Wij hebben geconstateerd dat voor de lasten jeugdhulpverlening een dergelijke analyse niet is gemaakt. Dit vergroot het risico dat sprake is van grote afwijkingen tussen de kosten volgens de definitieve productie-verantwoordingen en de werkelijke in de financiële administratie verantwoorde zorgkosten.

Verder hebben wij geconstateerd dat voor de lasten jeugdhulpverlening pas in een zeer laat stadium informatie is opgeleverd over hoe de verantwoorde zorgkosten zich verhouden tot de ontvangen definitieve productieverantwoordingen. Pas nadat wij hierom hadden gevraagd is deze informatie opgesteld.

Uiteindelijk heeft het cluster een gedegen dossier opgeleverd van de productieverantwoordingen. Op basis van deze informatie concluderen wij dat de totale lasten voor jeugdhulpverlening met € 2.700k te laag zijn verantwoord in de financiële administratie ten opzichte van het totaal van de ontvangen productieverantwoordingen.

Aanbeveling:

Wij adviseren het financieel afsluitproces van de verantwoording van de lasten jeugdhulpverlening aan te scherpen. Enerzijds door het maken van een geactualiseerde inschatting van de verantwoorde zorgkosten voordat het financiële afsluitingsproces van de jaarrekening is afgerond. Anderzijds door het vroegtijdig maken van een analyse van de werkelijk verantwoorde zorgkosten jeugdhulpverlening ten opzichte van de ontvangen definitieve productieverantwoordingen.

Bevinding 4: Vervoerskosten

Bij zwem- en gymvervoer wordt de hoogte van de lumpsum berekend op basis van de door de vervoerder opgegeven inzeturen. In het controleprotocol is niet geregeld dat de instellingsaccountant de juistheid van het aantal inzeturen vaststelt. Er zijn geen aanvullende controles uitgevoerd om de juistheid van de inzeturen alsnog vast te stellen. De lasten 2023 voor lumpsum zwem- en gymvervoer van €1.499k zijn daarom aangemerkt als een financiële onzekerheid (getrouwheid).

Aanbeveling:

Pas het controleprotocol aan op dit punt door het opnemen van de verplichting dat de instellingsaccountant de juistheid van het aantal inzeturen vaststelt.

Bevinding 5: Juistheid tarieven

Voor 726 cliënten is gebleken dat de tarieven niet tijdig zijn geïndexeerd naar het prijspeil 2023. Dit heeft ertoe geleid dat er voor deze cliënten tegen een lager tarief (prijspeil 2022) is gedeclareerd. In februari 2024 zijn de tarieven alsnog aangepast naar het prijspeil 2023 en kunnen de zorgaanbieders het tekort over boekjaar 2023 alsnog declareren.

De totale financiële impact hiervan is berekend op € 685k (lasten te laag). In hoeverre de door de zorgaanbieders opgegeven productie in de definitieve productieverantwoordingen wel gebaseerd zijn op de juiste tarieven hebben wij niet kunnen vaststellen. Wij hebben dit daarom aangemerkt als een financiële onzekerheid (getrouwheid).

Aanbeveling:

Wij adviseren de interne controle op de verwerking van de juiste tarieven in de bestelmodule en Sorga aan te scherpen. Stel expliciet vast dat alle definitieve besluiten tot tariefswijzigingen juist, volledig en tijdig worden verwerkt in de bestelmodule en Sorga.

Bevinding 6: legitimatiebewijzen PGB/ CAV

Bij twee verschillende procescontroles heeft FA geconstateerd dat er geen geldig legitimatiebewijs in dossier aanwezig is. Bij de gegevensgerichte controle PGB is bij één van de tien posten geconstateerd dat we niet kunnen vaststellen dat de cliënt beschikte over de Nederlandse nationaliteit. Uit het dossier is alleen op te maken dat de cliënt beschikte over een tijdelijke verblijfsvergunning geldig tot 2012. Wij kunnen op grond van het dossier derhalve niet vaststellen dat de cliënt rechtmatig in Nederland verbleef gedurende de zorgduur in 2023.

Deze financiële onduidelijkheid extrapoleert naar een bedrag van € 3.159k.

Bij de gegevensgerichte controle Collectief Aanvullend Vervoer (CAV) is eveneens in één geval geconstateerd dat de identificatie van de cliënt aan de hand van een legitimatiebewijs bij de eerste aanvraag ontbreekt. Deze fout extrapoleert naar een bedrag van € 2.733k.

Aanbeveling:

Wij adviseren de interne beheersing met betrekking tot het vaststellen van de aanwezigheid van geldige verblijfsdocumenten bij indicatie van zorgverlening aan te scherpen.

Bevinding 7: Gereden ritten

Tot en met 2021 verstrekten het Concern Dashboard nog rapportages van ritten die wel gereden maar niet door de gemeente geïndiceerd zijn. Deze rapportages waren gebaseerd op Socrates en kwamen tot stand vanuit de datawarehouse van de gemeente op basis van gegevens die de vervoerder vanuit de rittenadministratie had aangeleverd. In 2023 zijn deze rapportages door de migratie naar Sorga niet meer beschikbaar.

Op basis van het percentage (0,78%) niet geïndiceerde ritten 2021 is ingeschat dat een bedrag van € 309k onduidelijk (rechtmatigheid) is wegens niet uitgevoerde geïndiceerde ritten.

Door het cluster is bevestigd dat dit een realistische inschatting is.

Aanbeveling:

Wij adviseren te overwegen op welke wijze informatie verkregen kan worden over ritten die wel zijn uitgevoerd en waarvan door het ontbreken van een geldige indicatie geen recht op was. Indien de omvang van de niet geïndiceerde ritten hoger is dan de gemeente wenselijk acht, adviseren wij afspraken met de vervoerder te maken teneinde dit zo veel mogelijk te voorkomen.

Bevinding 8: Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

De onduidelijkheid van €21.4 mln bestaat uit:

- a. *Onduidelijkheid vanwege het ontbreken van een geldig toewijzingsnummer, waardoor de rechtmatigheid van de zorglasten niet kan worden vastgesteld.*

Bij het afgeven van een toewijzing worden toetsingscriteria gehanteerd zoals het woonplaatsbeginsel en recht, hoogte en duur van de hulp. Op basis daarvan wordt de zorg toegewezen. Geconstateerd is dat sprake is van verantwoorde kosten waarvoor nog geen toewijzingsnummer bekend is bij de gemeente en/of de zorgaanbieder. Deze productie is vergeleken met de door GRJR goedgekeurde declaraties en hierop zijn aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Geconstateerd is dat sprake is van een productieomvang van in totaal € 5,2 miljoen waarvan niet kan worden vastgesteld dat een geldig toewijzingsnummer door de gemeente Rotterdam is afgegeven.

- b. *Ambtshalve verlenging van Jeugdzorg buitenregionale plaatsingen (BRP) zonder dat toetsbaar dossier ten grondslag ligt aan de Jeugdhulp*

Uit de uitgevoerde gegevensgerichte werkzaamheden is gebleken dat de gehele massa BRP amtsshalve is verlengd. Doordat dit trajecten zijn die bij de invoering WPB overgenomen zijn vanuit een andere gemeente, heeft de gemeente Rotterdam geen dossier om de rechtmatigheid van de Jeugdhulp lasten te onderbouwen.

Hiermee is de volledige populatie gedeclareerde en verantwoorde zorgkosten BRP onduidelijk in het kader van rechtmatigheid, met uitzondering van het reeds als getrouwheidsonzekerheid aangemerkt bedrag van € 3,3 miljoen wegens het ontbreken van onderliggende productieverantwoordingen BRP.

c. Rechtmatigheidsonduidelijkheden vanwege het ontbreken van documentatie om de rechtmatige verstrekking te kunnen vaststellen

De beoordeling van zorgkosten behoort zodanig te worden vastgelegd dat achteraf kan worden vastgesteld dat deze correct is uitgevoerd. Uit een uitgevoerde steekproef op de toeleiding en validatie is geconstateerd dat wegens onduidelijkheden in c.q. ontbreken van documentatie niet in alle gevallen vastgesteld kan worden dat de verantwoorde zorglasten rechtmatig zijn verstrekt. Middels extrapolatie van de uitkomsten van de steekproef is het totale bedrag aan onduidelijkheden bepaald op € 9,6 miljoen.

Bevinding 9: Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

Rechtmatigheidsfout €1.992k:

Dit betreft lasten waarbij er een verschil bestaat tussen het zorgproduct in de beschikkingen en de opdracht aan de zorgleverancier.

Bevinding 10: Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

Onzekerheid €9.585k:

Dit betreft een onzekerheid:

- a) door ontbreken van productverantwoordingen inzake BRP (€3.284k)*
- b) door ontbreken van onderbouwing WPB (€3.351k)*
- c) of lasten toegerekend zijn aan de juiste gemeente (€2.950k)*

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1 over de doelgroepenvervoer, bevinding 2 over Wmo- lasten en bevinding 3 over de lasten jeugdhulpverlening zullen we onderzoeken hoe we de monitoring op de verantwoording van de lasten kunnen aanscherpen. Het bouwen van een dashboard met daarin de actuele prognose zou een tool kunnen zijn om de lasten te monitoren. Maar dat is iets wat we moeten onderzoeken.

Naar aanleiding van bevinding 4 over de vervoerskosten: er is een aanpassing van het controle protocol noodzakelijk op de uren en inzet om de bevinding in de toekomst te voorkomen.

Naar aanleiding van bevinding 5 over de juistheid van de tarieven: we zullen het proces m.b.t. de aanpassing van de tarieven in de applicaties onder de loep nemen. Kijken of het nog aansluit bij de huidige werkwijze in Sorga.

Naar aanleiding van bevinding 6 over de legitimatiebewijzen PGB/ CAV: binnen het cluster loopt momenteel een opdracht naar de toekomstbestendigheid van het frontofficepakket GIDSO. Als binnen de applicatie de mogelijkheid bestaat of kan worden aangepast dat velden kunnen worden afgedwongen dan kan je bijvoorbeeld niet verder in de procesflow zonder dat de ID-gegevens zijn ingevuld. Echter dit is op langer termijn te realiseren, voor de korte termijn is het de verantwoordelijkheid van de adviseur om alle gegevens correct en zichtbaar in het dossier op te nemen. Vanuit de kwaliteitsmedewerkers kan er bij controles extra gelet worden op de vastlegging van de ID-gegevens.

Naar aanleiding van bevinding 7 over de gereden ritten moet een onderzoek komen hoe we kunnen registreren welke ritten er zonder geldige indicatie zijn gereden.

Naar aanleiding van bevinding 8 over de onduidelijkheid GRJR hebben we allereerst de regeling waarbij zorgaanbieders mochten starten met leveren zonder toewijzing in verband met achterstanden afgeschaft, zodat productie en toeleiding tussen aanbieders en gemeente overeen zullen komen (a). Zijn alle buiten regionale plaatsingen eind 2023 onderzocht door de betrokken casusregisseur, zodat rechtmatigheid van de verstrekking is vastgesteld (b). Wat betreft het ontbreken van documenteren zullen we onderzoeken hoe we een proces kunnen inrichten waarbij een controle plaatsvindt op dossiervorming (c).

Naar aanleiding van bevinding 9 zullen we onderzoeken hoe deze verschillen zijn ontstaan en het systeem of proces zo inrichten dat dit in de toekomst voorkomen wordt.

Naar aanleiding van bevinding 10 is het aantal maatwerkovereenkomsten voor buiten regionale plaatsingen fors naar beneden gebracht en is er een proces ingericht om de betalingen uit te voeren op basis van productieverantwoording (a). Zullen we alle dossiers waarbij de wet woonplaatsbeginsel van toepassing is (alle jeugdigen die niet thuis wonen) onderbouwen in het dossier (b) hierbij wordt dan ook duidelijk of de jeugdige is toegerekend aan de juiste gemeenten en kan de jeugdige indien nodig overgedragen worden aan een andere gemeente.

10. Vastgoed

Vastgoed heeft haar eigen risicobeheersing op het gebied van de opbrengstenstromen verhuur, verkoop en property management verder gecontinueerd. De vastlegging van zelf uitgevoerde controles zijn verbeterd ten opzichte van 2022, al zien we nog wel verbetermogelijkheden in de verduidelijking van de audittrail. Daarnaast signaleren we ook optimaliseringskansen rond het proces van inschatten van transitorische rechten en de beheersing van de processen die belegd zijn bij extern property management.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	510	510	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding 1:

Vanuit de controle op het subproces "Verhuringen" zijn enkele fouten geconstateerd. Deze fouten hebben hoofdzakelijk betrekking op het inschatten van rechten voor nog te factureren bedragen als gevolg van geldende contractafspraken. Binnen de geconstateerde fouten is er onder andere sprake van het niet opnemen van een recht voor het factureren van een nog door te voeren huurindexering en het door factureren van gebruikersrechten.

Aanbevelingen:

Om dergelijke fouten te voorkomen adviseren wij vooraf in overleg met de assetmanagers een overzicht te maken voor welke contracten op jaareinde sprake kan zijn van transitorische rechten en verplichtingen (groter dan 50k) en te monitoren dat deze administratief correct worden afgehandeld binnen het lopende boekjaar.

Bevinding 2:

Het cluster heeft verschillende bedrijfsprocessen uitbesteed aan een externe propertymanager. Uit hoofde van risicobeheersing heeft het cluster met de externe propertymanager aanvullende afspraken gemaakt rond de inrichting van controleprocessen, waarbij afdeling Vastgoed ook zelf controles verricht. Wij onderschrijven het nut van deze afspraken en controles binnen de huidige werkwijze. Wel zien we optimaliseringskansen tussen de mix van uitgevoerde controlemaatregelen door de externe propertymanager en de uitgevoerde maatregelen door het cluster zelf. Voorwaarde voor optimalisatie is wel dat de externe propertymanager aantoont dat de controlemaatregelen gedurende het jaar zijn toegepast.

Aanbevelingen:

Wij adviseren om de mix van controlemaatregelen voor de uitbesteede bedrijfsprocessen samen met de externe propertymanager te evalueren. Maak over de aantoonbaarheid van de uitgevoerde maatregelen goede afspraken en zorg voor vastlegging van de gemaakte afspraken.

Bevinding 3:

Vastgoed heeft haar rol als 'first line of defence' voor het tijdig detecteren van risico's in 2023 verder doorgezet. Zij heeft eigen controles uitgevoerd voor de processen verhuur, verkopen en propertymanagement. Wij hebben vastgesteld dat één van de aanbevelingen van FA uit 2022 is opgevolgd, door bij de controles eigen memorandums op te stellen. Hierdoor heeft FA zich als

onafhankelijke auditafdeling meer kunnen richten op het uitvoeren van reperformance onderzoeken aan de hand van deze memorandums. Ten aanzien van de vastlegging zien wij nog verbeteringen.

Aanbevelingen:

Wij hebben de volgende aanbevelingen ter verbetering van de vastlegging van de uitgevoerde controles:

- Leg bevindingen en eindconclusies duidelijk vast binnen de memoranda en checklisten.
- Breid de checkpunten bij de controle op de verkoopdossiers verder uit met de in de kadernota Vastgoed gestelde voorwaarden voor een taxateur. Hiermee wordt geborgd dat deze controles consistent en uniform worden vastgelegd.
- Stel per controle leeswijzers op ten behoeve van verduidelijking van de audittrail.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1: de aanbeveling wordt reeds jaarlijks uitgevoerd binnen Vastgoed. De geconstateerde 'fouten' (in totaal 510k) betreffen drie posten inzake een complex.

- Twee posten betreffen de doorbelasting van het gebruikersdeel 2023 van de onroerendezaakbelasting (OZB) voor beide delen van het complex. Er zijn nog geen aanslagen voor 2022 en 2023 ontvangen. Voor het nieuwste deel van het complex is de grondslag (o.a. bedrijfswaarde) nog niet bekend en daarmee het bedrag van de aanslag ook niet. Aangezien het een doorbelasting betreft (baten) zou ook voor de aanslag zelf (lasten) een transpost opgenomen moeten worden. Dat is niet gebeurd, het effect is dus saldoneutraal.
- Eén post betreft de indexatie per 01-07-2023 over de huur van het complex. In verband met corona betaalde de huurder hiervoor tijdelijk een lagere huur. In december 2023 heeft de huurder aangegeven weer de normale contract huur te willen gaan betalen per 01-07-2023 conform prijspeil 2020 (dus niet geïndexeerd). Momenteel worden hier nog gesprekken over gevoerd met de huurder. De inschatting op dat moment was dat de kans zeer klein was dat de geïndexeerde/verhoogde huur bij de huurder in rekening gebracht zou worden. In elk geval diende daar nog besluitvorming door de directie van SO over plaats te vinden. Om die reden is er geen transitorische post opgenomen.

Naar aanleiding van bevinding 2: wij nemen deze aanbevelingen over. Met de externe beheerder zullen scherpere afspraken worden gemaakt over de verdeling van de controlemaatregelen en de aantoonbare vastlegging van de uitvoering ervan.

Naar aanleiding van bevinding 3: wij nemen de aanbevelingen over. De constructieve samenwerking tussen Vastgoed en Financial Audit zal in 2024 worden voortgezet en waar mogelijk nog verder geprofessionaliseerd.

11. Grondexploitaties & Erfpacht

De gemeenteraad heeft in december 2023 de nieuwe grondprijzenbrief vastgesteld. Als gevolg van de vaststelling zijn aanvullende herberekeningen en controles uitgevoerd voor de bepaling van de grondexploitatieportefeuille. Voor vier grondexploitaties is gekozen de effecten van de nieuwe grondprijzenbrief niet volledig door te voeren, omdat dit tot een onrealistische waardering leidt.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	31.683	0	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding 1:

De gemeenteraad heeft op 21 december 2023 de grondprijzenbrief vastgesteld. Deze brief behandelt de belangrijkste principes en richtlijnen die worden toegepast bij het bepalen en vaststellen van de grondwaarde die de gemeente vraagt bij de verkoop in eigendom of uitgifte in erfpacht van grond. De effecten van de grondprijzenbrief waren bij de actualisatie van de grondexploitaties nog niet bekend. Als gevolg hiervan bevatte de jaarrekening voor correctie een getrouwheidsfout van € 31.683k. Het cluster heeft het effect van de nieuwe grondprijzen in februari herberekend en na correctie verwerkt in de waardering. Hierdoor heeft de controle op de waardering langer geduurd dan vooraf gepland. Voor de grondexploitaties Merwehaven, Katendrecht, Rijnhaven en Sportcampus geldt dat de minimale grondprijs volgens de grondprijzenbrief niet is verwerkt, aangezien de voor deze grondexploitaties vastgestelde programma's met onderliggende uitgangspunten dan niet meer kunnen worden gerealiseerd. Wel zijn voor deze grondexploitaties de (vaste) sociale grondprijs en de (vaste) grondprijs voor maatschappelijke voorzieningen toegepast. Deze handeling achten wij in het kader van getrouwheid plausibel, maar is wel afwijkend van het interne rechtmatigheidskader. Door het cluster is bepaald de raad hierover binnen de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag te informeren.

Aanbeveling

Wij adviseren om in 2024 een herziening uit te voeren op de programmering van de vier genoemde grondexploitaties, zodat de principes en richtlijnen van de nieuwe grondprijzenbrief ook voor deze plannen worden toegepast.

Bevinding 2: Feyenoord City

De grondexploitatie Feyenoord City is in 2023 gewaardeerd tegen directe opbrengstwaarde waarbij ook rekening is gehouden met de kosten die noodzakelijk en onvermijdelijk zijn. Dit is afwijkend ten opzichte van grondbeleid, waarbij de contante waarde als uitgangspunt is genomen. Doordat er geen nieuw stadion kan worden gerealiseerd is het huidige bestuurlijk vastgestelde programma niet realiseerbaar. Aanpassing van het programma vraagt om bestuurlijke besluitvorming conform de voorschriften die binnen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn gesteld. De waardering tegen de contante waarde geeft daardoor geen reëel beeld van de waarde van de grondexploitatie. Omdat de directe opbrengstwaarde (inclusief onontkoombare kosten) negatief is, is voor de grondexploitatie Feyenoord City een (verlies)voorziening getroffen van € 16.122k. Het cluster is voornemens in 2024 een herziening op de programmering uit te voeren, waarna nieuwe besluitvorming kan plaatsvinden.

Aanbeveling:

Wij adviseren de voorgenomen herziening op de programmering van de grondexploitatie van Feyenoord City in 2024 uit te voeren.

Bevinding 3: Erfpacht conversie Woonstad

In 2023 is het resterende deel van de conversie Woonstad uitgevoerd. Hiermee is de omzetting van tijdelijke erfpachtcontracten naar eeuwigdurend recht of eigendom voor Woonstad afgerond. Dit heeft geleid tot een conversiebaat van € 58.887k, die overeenkomstig het raadsbesluit uit 2022 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Wij hebben vastgesteld dat deze baat juist is verantwoord en we hebben hierbij geen materiële bevindingen geconstateerd.

Aanbeveling:

Geen

Managementreactie door proceseigenaar

Algemeen:

We zijn als directie GOK (Gebiedsontwikkeling en Kwaliteit) blij dat de effecten van de grondprijzenbrief tijdig (op basis van nieuwe afspraken) in de cijfers van de individuele grondexploitaties zijn verwerkt en dat de afdeling Financial Audit evenals als voorgaand jaar kon steunen op de interne beheersmaatregelen binnen de afdeling Gebiedsexploitatie. Hiermee was de afdeling Financial Audit in staat om een systeemgerichte controle uit te voeren op het reguliere gedeelte van de controle als het gedeelte van de controle naar aanleiding van de grondprijzenbrief. Aangezien de nieuwe grondprijzenbrief in december 2023 is vastgesteld en hiervoor per individuele grondexploitatie het effect voor de waardering moest worden bepaald heeft dit tot extra werkzaamheden voor het cluster geleid en tot een aangepaste planning binnen het jaarrekeningproces. Over de aanpassing van dit proces, waarbij onder meer de planning en de wijze van aanpak zijn meegenomen heeft afstemming en/of consultatie plaats gevonden met (concern)control, Financial Audit en de externe accountant. Het was niet mogelijk om dit effect binnen het reguliere afsluitproces te bepalen, waardoor de correctie na het reguliere afsluitmoment moest plaats vinden. De afdeling Financial Audit heeft de door het cluster voorgestelde correctie overgenomen.

Naar aanleiding van bevinding 1: er staat in deze bevinding dat het cluster heeft bepaald dat de raad over het niet verwerken van de minimale grondprijzen volgens de grondprijzenbrief via de paragraaf grondbeleid wordt geïnformeerd. Hiervoor geldt dat het college leidend is geweest.

Voor het advies om de programmering voor de 4 grondexploitaties te herzien geldt dat deze programmering is afgeleid van de collegedoelstellingen. Dit advies kan daarom niet zonder meer worden overgenomen als dit de collegedoelstellingen raakt.

Naar aanleiding van bevinding 2 over Feyenoord City: de herziene grondexploitatie is reeds aangeboden aan de raad.

Naar aanleiding van bevinding 3, de Erfpacht conversie Woonstad: we zijn blij om te constateren dat er geen materiële bevindingen zijn ten aanzien van de conversie erfpachtbaten.

12. Verkoop & Facturatie

De controle van de subprocessen Bouwleges, Parkeren, Vervoer en Materieel en Accounting is tijdig afgerond en leidt niet tot materiële bevindingen.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding:

Geen

13. Ontvangen Subsidies & Bijdragen

De controle op de SiSa-bijlage (Single information, Single audit) heeft veel meer tijd gekost dan vooraf was ingecalculeerd. Wij verwachten dat het aantal regelingen dat via SiSa verantwoord wordt in de komende jaren verder zal toenemen. Daarom adviseren wij het SiSa-verantwoordingsproces als gehele keten te evalueren met als doelstelling deze efficiënter in te richten.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout (SiSa)	9.891	3.362	Fout (SiSa)	-
Fout (Gemeentefonds)	4.069	0	Fout (Gemeentefonds)	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen

De controle van het proces Ontvangen Subsidies en Bijdragen bestaat uit twee onderdelen. Het 1^e onderdeel betreft de SiSa-controle en hiervoor moet gemeente Rotterdam aan de hand van een bijlage, die onderdeel is van de jaarstukken verantwoording afleggen aan de Rijksoverheid. Deze systematiek heet Single information, Single audit (SiSa). Het 2^e onderdeel betreft de controle op de jaarrekeningposten voor ontvangen subsidies en bijdragen die geen onderdeel uitmaken van de SiSa- verantwoording zoals gemeentefonds en Europese subsidieregelingen.

Bevinding 1: Tijdsdruk SiSa-verantwoordingsproces

De controle op de SiSa-bijlage heeft veel meer tijd gekost dan vooraf was ingecalculeerd. Wij zien dat Rotterdam zich steeds meer via de SiSa-systematiek dient te verantwoorden. Dit jaar is het aantal regelingen toegenomen naar 77, waarvan 23 nieuwe regelingen. Wij verwachten dat deze tendens de komende jaren verder zal toenemen en daarmee een nog grotere druk op het verantwoordingsproces gaat ontstaan voor zowel de clusters, FJINK en FA en uiteindelijk PwC. Gelet op de tijdslijnen van het jaarrekeningproces is dit binnen de huidige inrichting niet meer op te vangen.

Aanbeveling

Om als Rotterdam de uitdagingen binnen het SiSa-verantwoordingsproces beter aan te kunnen, adviseren wij een ketenevaluatie uit te voeren van het SiSa-verantwoordingsproces met de betrokken stakeholders en breng daarbij inefficiënties en mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering in kaart.

Bevinding 2: Verbetering benodigd first-time right binnen SiSa-dossiers

Evenals vorig jaar hebben de SiSa-coördinatoren FJINK een goede en belangrijke rol vervuld in het aanleveren van de SiSa-dossiers en het afwikkelen van gerelateerde vraagstellingen. Wij zien dat het percentage van "first time right" dossiers voor verbetering vatbaar is. Op hoofdlijn hebben we daarbij de volgende bevindingen:

- De systematiek van de B-regeling, waarbij participerende medeoverheden zelf verantwoording afleggen via SiSa voor regelingen die toebehoren aan Rotterdam, wordt

niet in alle gevallen goed toegepast en gemonitord. Dat heeft in de controle extra uitzoektijd gekost.

- Het zichtbaar vastleggen van aansluitingen met de financiële administratie is niet in alle gevallen goed geborgd, waardoor wij de herkomst van het lijstwerk en de betrouwbaarheid van het lijstwerk niet kunnen vaststellen;
- De opvolgingspunten uit de interimcontrole zijn door het cluster in beperkte mate in het eindejaarsdossier verwerkt en getoetst door FJINK.
- Het stelsel van baten en lasten wordt niet in alle dossiers op juiste wijze toegepast.

Aanbevelingen:

- Verhoog de kennis over de toepassing van de B-regeling binnen het cluster.
- Verbeter de kwaliteit van de aangeleverde SiSa dossiers op gebied van het zichtbaar vastleggen van aansluitingen en de herkomst van het lijstwerk.
- Verbeter de kwaliteit van het SiSa-eindejaarsdossier door het cluster expliciet vast te laten leggen hoe zij opvolgingspunten uit de interimcontrole in haar dossier heeft verwerkt.
- Organiseer een interne toetsing binnen FJINK, waarbij de dossiers getoetst worden op de juiste toepassing van het stelsel van baten en lasten.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1 over de tijdsdruk SiSa-verantwoordingsproces en bevinding 2 over de benodigde verbetering van de first-time right SiSa-dossiers: er is kennisgenomen van de bevindingen en de betreffende bevindingen worden herkend. Nadat de controles gereed zijn, wordt geëvalueerd hoe de complete (SiSa) keten hier het beste op moeten anticiperen. De inhoudelijke kennis over de regelingen zit met name bij de lijnorganisatie, waarbij FR (centraal) met name de coördinerende en monitorende rol heeft in het kader van het SiSa proces. Tijdens de evaluatie van het SiSa proces 2023 worden deze onderwerpen meegenomen om een beste afstemming te hebben omtrent de inhoudelijke kennis en coördinatie van het proces. Dit zal bijdragen aan de reductie van de betreffende bevindingen.

14. Treasury

De uitgevoerde controle is volgens planning verlopen en heeft niet tot relevante bevindingen geleid.

Bevindingen Getrouwheid (bedragen x € 1.000)			Bevindingen Rechtmatigheid (bedragen x € 1.000)	
	Getrouwheid voor correctie	Getrouwheid na correctie		
Fout	-	-	Fout	-
Onzekerheid	-	-	Onduidelijkheid	-

Bevindingen en aanbevelingen

Bevinding:

Geen

15. IT General Controls (ITGC)

Door de invoering van de NIS2-richtlijn (Network and Information Security directive) ontstaat voor decentrale overheden een zorgplicht op gebied van informatiebeveiliging. Het zichtbaar voldoen aan Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

Daarnaast vragen wij specifiek aandacht voor het zorgvuldig uitvoeren, testen en vastleggen van datamigraties. In 2023 zijn de arrangementen uit Socrates-Zorg naar Sorga en de bestelmodule gemigreerd. Het cluster heeft achteraf vastgesteld dat deze migratie niet volledig is uitgevoerd, waardoor een herstellende restmigratie noodzakelijk is geweest. Aanvullende werkzaamheden en tijd is geïnvesteerd om te komen tot een oordeel als gevolg van onvolledige vastlegging van het proces.

Concernbrede systemen

Bevinding 1: Identity Access Management en centrale logvoorziening

Door de invoering van de NIS2-richtlijn ontstaat voor decentrale overheden een zorgplicht op gebied van informatiebeveiliging. Het zichtbaar kunnen voldoen aan Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. Voor het efficiënt aantonen van de effectieve werking van toegangsbeveiliging, adviseren wij daarom in te zetten op een centraal Role Based Access Model en de inrichting van een centrale logvoorziening. IIFO heeft ingespeeld op deze ontwikkelingen door hiervoor voorzieningen op te zetten, door middel van een Identity Access Managementplatform (IAM) en een centrale logvoorziening. Wij hebben vastgesteld dat de clusters deze voorzieningen grotendeels nog niet hebben geïmplementeerd.

Aanbeveling:

Wij adviseren de clusters het implementeren van het IAM-platform en de centrale logvoorziening als topprioriteit aan te merken en uit te voeren, zodat efficiënt en effectief opzet, bestaan en werking rond toegangsbeveiliging aangetoond kan worden.

Bevinding 2: Backup- en recovery

Wij hebben een deelwaarneming uitgevoerd op het toepassen van back-ups en het minimaal jaarlijks uitvoeren van restore en uitwijktesten volgens het Rotterdams Informatiebeveiliging Framework (RIF). We hebben vastgesteld dat ten tijde van de audit voor het object van onderzoek de restore en uitwijktest niet jaarlijks werd uitgevoerd. Inmiddels is dit hersteld en verbeterd door IIFO door dit standaard in hun jaarplanning op te nemen.

Aanbevelingen:

Wij adviseren om jaarlijks restore- en uitwijktesten voor kritische IT-objecten uit te voeren, zoals het RIF voorschrijft. Daarnaast wordt het documenteren van de uitgevoerde stappen en het evalueren van de resultaten aangeraden.

Bevinding 3: Beoordelen van Derdenverklaringen leveranciers

De beoordeling van Derdenverklaringen (TPM-verklaringen) die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole, heeft IIFO belegd bij een centrale functionaris. In aansluiting op onze bevinding en aanbeveling vorig jaar, hebben wij vastgesteld dat de beoordeling wordt uitgevoerd op formele aspecten en inhoudelijke bevindingen. Wij constateren dat niet zichtbaar wordt vastgelegd in hoeverre de inhoud van de Derdenverklaringen aansluiten op de eigen beheersingsdoelstellingen van Rotterdam. Wij vragen hier nadere aandacht voor en geven daarom de volgende herhalende aanbeveling:

Aanbeveling:

Wij adviseren het cluster bij de beoordeling nader te laten concretiseren op welke wijze binnen de eigen werkprocessen invulling wordt gegeven aan de gebruikersoverwegingen uit de

Derdenverklaringen en aan te laten geven in hoeverre de Derdenverklaring voorziet in het behalen van beheersdoelstellingen.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van bevinding 1, de Identity Access Management en centrale logvoorziening: we erkennen de waarde van de aanbevelingen met betrekking tot Identity and Access Management (IAM) en Logging/Monitoring. Hoewel deze onderwerpen primair vallen onder de verantwoordelijkheid van de clusterdirecties, zullen we vanuit BCO/IIFO de urgentie benadrukken om aan te sluiten op de IAM en ons centrale logvoorziening. In de komende maanden zullen we proactief contact opnemen met de verschillende clusters om ervoor te zorgen dat zij snel actie ondernemen.

Naar aanleiding van bevinding 2 de backup- en recovery: de aanbeveling zullen we opvolgen en in 2024 implementeren.

Naar aanleiding van bevinding 3, het beoordelen van Derdenverklaringen leveranciers: de aanbeveling rondom TPM-verklaringen zullen we onder de aandacht brengen bij de proceseigenaren en dit voor de volgende controleperiode zo goed mogelijk laten adopteren.

B. Clusterspecifieke bevindingen: Sorga

Bevindingen Datamigratie

Tijdens het programma Ontvlechting Sorga uit Socrates hebben er op meerdere momenten data migraties plaatsgevonden van verschillende productgroepen. De laatste migratie van 19 april 2023 betrof de grootste migratie van Wmo- arrangementen. Deze categorie is ook relevant voor de jaarrekeningcontrole, omdat zij onder andere input geeft in de verplichtingen die Rotterdam heeft op gebied van zorgarrangementen. Het cluster heeft zelf medio 2023 vastgesteld dat de migratie niet volledig heeft plaatsgevonden. Daarom heeft zij ook een restmigratie uitgevoerd in december 2023.

In het vierde kwartaal heeft FA een audit uitgevoerd vanuit het perspectief van de volledigheid van de verplichtingenadministratie. Hierbij hebben we enerzijds het besluitvormings- en vastleggingsproces rond de datamigratie en de restmigratie onderzocht en anderzijds een inhoudelijke analyse uitgevoerd naar de volledige overdracht van lopende WMO-arrangementen. Hierbij hebben we vastgesteld dat alle openstaande voorzieningen (zonder einddatum) volledig zijn ontvlochten uit Socrates Zorg naar de Bestelmodule en Sorga, waarbij de aanwezige verschillen zijn verklaard.

Ten aanzien van het proces hebben we de volgende bevindingen:

- Een concreet vastgelegd migratieplan was niet aanwezig. Hierdoor kon FA niet vaststellen welke kwaliteitswaarborgen in het proces waren ingebouwd.
- Een concreet testplan ten behoeve van de datakwaliteit van de migratie ontbrak, alsmede documentatie van uitgevoerde testen. Dit heeft mede geleid dat gedurende de audit een restmigratie gepland moest worden met als gevolg dat er controlewerkzaamheden moesten worden herhaald.
- Uit de ontvangen documentatie en overleggen bleek onvoldoende hoe besluiten over de migratie tot stand zijn gekomen. Denk hierbij aan besluiten om productgroepen uit te sluiten.
- Wij hebben ook geen volledige formele decharge/ akkoorden aangetroffen.

Omdat FA in de komende jaren meerdere migraties voorziet binnen het veranderende IT-landschap, adviseren wij:

- Centraal binnen Rotterdam een expertisefunctie te creëren die clusters kunnen ondersteunen bij het opzetten van een beheerd en gecontroleerd datamigratieproces.
- Financial Audit in een vroeg stadium te betrekken bij de opzet van datamigratie-trajecten voor financieel kritische applicaties.

Managementreactie door proceseigenaar

Naar aanleiding van de bevindingen datamigratie Sorga: binnen het programma Sorga lag er de opdracht voor een datamigratie van het backofficesysteem. Na een lange periode van planning tot implementatie heeft in april 2023 de datamigratie plaatsgevonden. De migratie van data had betrekking op Socrates (applicatie oud) naar Sorga (applicatie nieuw).

In dit traject van planning, voorbereiden en implementeren zijn migratie, testgegevens en besluitvorming niet zichtbaar vastgelegd binnen het programma Sorga. Dit heeft ertoe geleid dat in eerste instantie het cluster MO de gegevens t.b.v. de jaarrekeningcontrole/ IT Audit niet kon aanleveren. Na de inzet van collega's van verschillende teams heeft het cluster kunnen aantonen dat de migratie correct is verlopen

Deze controle t.b.v. de jaarrekeningcontrole is een eyeopener geweest. Hiermee is het belang van gestructureerde vastlegging van gegevens weer extra benadrukt. We zullen het advies van FA ter harte nemen. Vooroplopend op eventuele migraties en conversies is er een team van collega's bij elkaar gekomen om herhaling van deze keer in de toekomst te kunnen voorkomen.

B. Clusterspecifieke bevindingen Carwise en Parksaver

Bevinding: ITGC Carwise en Parksaver

De IT-beheeromgevingen voor Carwise en Parksaver worden (verder) doorontwikkeld. Wij vragen aandacht voor het vaststellen van kaders en de bijbehorende doorontwikkelde procedures en het naleven daarvan.

Aanbeveling

Wij adviseren per applicatie een beheerplan op te stellen met daarin de relevante procedures voor de uitvoering van IT-beheer.

Managementreactie door proceseigenaar

We kunnen ons vinden in de bevindingen en zullen er zorg voor dragen dat functioneel beheer de werkzaamheden binnen afzienbare tijd af zal ronden.